

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

PERIÓDICH SATÍRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARÁ AL MENOS VNS ESQUELLOYS CADA SEMANA

10 céntims cada número per tot Espanya

Números atrassats 20 céntims

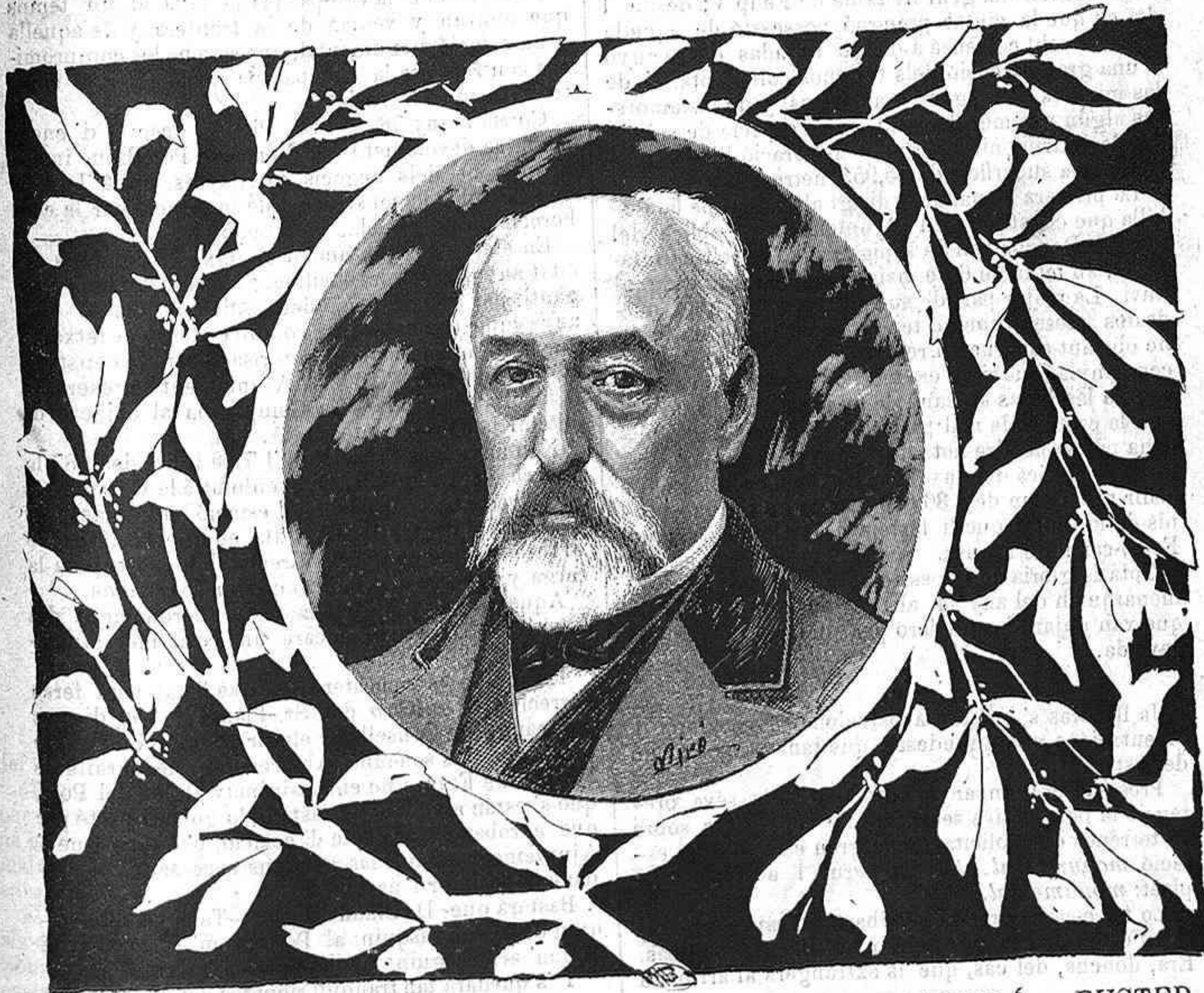
ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

LLIBRERÍA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ

Fora de Barcelona, cada trimestre, Espanya, 3 pessetas,
Cuba y Puerto-Rico, 4.—Extranger, 5

ELS QUE SE 'N VAN

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA al mestre en Gay Saber MARIAN AGUILÓ y FUSTER,
mort á Barcelona 'l día 6 del corrent.

CRONICA

Fem una mica d'història.

Lo dia 18 de Desembre de 1869 lo govern va cedir a la ciutat de Barcelona 'ls terrenos en qu' estava emplantada l' odiosa Ciutadela.

—Aquí tens aquests arenals regats ab la sanch dels teus màrtirs y dels teus héroes—li vá dir.— Allá ahont s' alsaren las forcas del comte d' Espanya hi construhirás pomposos jardins que serveixin d' esbarjo y recreo á la població. T' autoriso pervendre una part dels terrenos, en tant que 'l producte que n' obtinguis l' esmersis en la construcció del Parch. Te faig aquesta donació gratuítament, sens perjudici de que si algún dia 's presenta algú demostrant que té drets sobre 'ls terrenos cedits, t' haurás d' entendre ab ell y abonarli la corresponent indemnissació.

La ciutat, entusiasmada ab l' adquisició de una finca tan espléndida, no va pensar poch ni molt en que la tallada tenia un ós molt dur de rosegat, y vinga gastar en amaniments y bonichs sense mida ni tassa.... Sería curiós saber lo que li costa cada planta del Parch.... ¡qué cada plantal.... cada fulla!

Los terrenos de la Ciutadela tenían un vehí. Mentres en los baluards de la fortaleza hi hagué canóns y en los glacis solitarios herba rasa, 'l vehí, que no era altra que la Companyia del ferro-carril de Barcelona á Granollers, á penas s' atrevia á piular.

Pero desde 'l dia en que caygué 'l formidable castell, amenssa permanent contra Barcelona y testimoni secular del gèni irritable de Felip V; desde 'l dia en que la ciutat prengué possessió de aquella finca, 'l vehí comensá á dirigir miradas de carinyo á una gran extensió dels terrenos colindants. Y de las miradas ne vingueren amoretas, y de las amoretas algún pas més decissiu.... una especie de sollicitut de matrimoni, ó siga l' incorporació llisa y plana de una superficie de 35,953 metros.

La primera demanda 's dirigí als tutors de la Pubilla que constituían l' Ajuntament republicá del any 73. Donchs han de sapiguer que aquell Ajuntament, ab fetxa de 6 de maig, va enviar á passeig al nuvi. La major part de aquells regidors eran modestos artesans que no tenían ahont caure morts, y no obstant sapigueren retxassar las ofertas de una companyia, que si no era tan poderosa com ara, anava ja á las horas en camí de ferse rica. Los que tenen la costúm de mal parlar de la situació republicana poden pendre nota de aquest dato. L' Ajuntament republicá del any 73 va negarse rodonament á cedir ni un pam dels 36,000 metros de terreno propis de la Ciutat que li festejava la Companyia del Ferro-carril de Fransa.

Tota la gloria de la cessió pertany al ajuntament monárquich del any 74, als regidors de real ordre que van pujar al candelero per obra y gracia de la paviada.

Ja llavoras s' iniciava á Barcelona aquest afany d' ostentacions y de grandesas, que tant caras havían de costarnos.

Presentá la Companyia en apoyo de la séva pretensió la perspectiva seductora de construhir sobre 'ls terrenos que sollicitava una gran estació: una estació *monumental*. Aquest sigué l' adjectiu empleat: *monumental*.

Lo ferro-carril prompte arribaria á Fransa, posant-se en comunicació directa ab las líneas europeas. Era, donchs, del cas, que 'ls extrangers al arribar á

Barcelona cayguessin d' espatllas al contemplar la imponent grandesa de la estació de aquell carril.

Aixís, donchs, la Companyia s' obligá á tenirla construhida al inaugurarse la explotació de la línea fins á la frontera francesa. L' estació tindria sa principal fatxada á tot lo llarch del qu' es avuy Passeig de la Aduana, y que en aquell temps conservava encare 'l nom de Passeig de Alcolea. No calia més sino que l' Ajuntament li cedís gratuítament aquells terrenos. Gratuítament, perque vendre'ls no podia sense 'l requisit previ de la subasta. Cessió gratuítament havia de ser, y res mes que cessió gratuítament.

Pero l' empresa, per daurar la pildora, s' oferí á contribuir als gastos de la construcció del Parch ab 250,000 pessetas pagadas en un sens fí de plassos. Aquest regalo era també gratuít y res tenia que veure ab la cessió dels terrenos.

Tant poch hi tenia que veure que la cantitat de 50,000 duros no representava de bon tros ni la meytat del valor dels terrenos tassats (y la tassació resultava baixíssima) á Pessetas 16'34 'l metro.

Per lo tant s' efectuava un cambi de regalos entre dos corporacions que s' estimavan: la Companyia regalava á la Ciutat 50.000 duros, compromententse á satisferralos en varios plassos (per cert que avuy encare no 'ls ha pagat tots); y la Ciutat regalava á la Companyia 35.953 metros quadrats de terreno, ab la condició de que aquesta última havia de tenirhi construhida una estació monumental al inaugurarse l' explotació de la línea férrea fins á Fransa.

Aixó es tot lo que 's veu en l' expedient. Lo que pugui haverhi de amagat no consta.

Los trens de la companyia ja feya algun temps que anavan y venian de la frontera, y de aquella gran estació monumental, que segons los compromisos contrets per la Companyia devia estar ja construhida, ni se 'n parlava.

Corria l' any 78, y 'l Sr. Planás, després d' encomanarse devotament á la Verge de Port-Bou, insigne patrona dels negocis carrilayres, trobá 'l medi de sustituhir la construcció de la estació per la elaboració de un pastel.... monumental.

En efecte: l' Ajuntament ab fetxa 22 de mars del citat any s' aplanava dócilment á sas instancias otorgantli per la terminació del edifici un plasso de 5 anys «que comensarán á contarse desde la fetxa en que la Companyia quedi autorizada pera la construcció el mateix.» Aixó sí: l' Ajuntament se reservava la facultat de ajudar á la Companyia al objecte de obtenir la deguda autorissació.

Nou anys mes tart ó siga 'l 7 de juliol de 1887 lo govern dictava una R. O. facultant á la Companyia pera presentar lo projecte d' estació en lo plasso de dos anys á contar desde 'l dia en que la línea de Fransa estigué en relació directa ab lo Port: pera la carga y descarga de mercancías en los barcos.

Aquest vá ser en certa manera 'l coronament del gran pastel.... ¿Volen encare una cosa mes monumental?

Perque no es menester trencarse 'l cap pera ferse cárrech del *quiebro* del Sr. Planás y sos dignes companys de Consell per eludir lo cumpliment de un compromís solemne. Ab procurar que 'ls rails de la línea de Fransa no enlassin may ab los del Port, que s' están rovellant de fástich, lo govern no té per que aprobar lo projecte d' estació, per mes que l' Ajuntament entauli las gestions necessarias al objecte de ultimar l' assumpto.

Bastará que D. Claudi digui:—Tant es que risquin com que rasquin: al Port no m' hi acosto, ni que m' arrossequin: tinch aburrida l' aygua.

Y 's quedará tan tranquil rihentse del Ajuntament

del any 74 que va ferli 'l regalo dels 36,000 metros de terreno, y del Ajuntament del any 78, que va posarlo en condicions de aplanar indefinidament lo cumpliment del seu compromís.
Lo mon es dels hàbils.

En l' actualitat los 36,000 metros de terreno qual valor no baixarà de 500,000 duros, completament redimits de tota carga, per haver satisfet la ciutat la transacció ab lo Marqués de Ayerbe, forman part del patrimoni de la Companyia de Fransa.

Aquesta 'ls ha crusat de vías suplementarias y 'ls ha cubert de dipòsits, tinglados y barracas: las locomotoras esbufegan corrent per ells en totas direccions, y dedican los seus xiulets á la mansa administració municipal de Barcelona, víctima de un verdader escamoteig.

Ja no queda un pam de terreno no per una estació monumental: ni per una casilla de guarda.

Aquí tenen degudament puntualizada l' historia de un escandalós negoci realizat en detriment dels interessos de la ciutat.

L' actual Ajuntament, previ dictámen de ilustres lletrats, ha pres l' acort d' entaular la corresponent demanda reivindicant la possessió de uns terrenos cedits indegudament, faltant á lo prescrit en la lley municipal y cometentse lessió enormíssima, cas que la cessió gratuita se vulga considerar com una venta. Veurém lo que 'n resulta.

Perque si la justicia y 'l dret están de la part de Barcelona, lo Sr. Planás, representant perpetuo de la Companyia de Fransa, conta ab l' amparo decidit de la Verge de Port-Bou... y ja veurán com á l' hora menos pensada succeheix algun miracle.

P. DEL O.

SONET

Donas y botinas.

Fa trenta anys que só artista, ja endavinas que só pegot, donchs si, y moltas estonas comparo las botinas ab las donas y las donas comparo ab las botinas.

Al principi lluhentas, fortas, finas, bon taló y repuntats, altas, bufonas... te costan de ficar, mes no t' adonas de quín lloch te fan mal... ¡Cóm no hi caminas!

Pero un cop hi fas vía, ja reparas d' allí ahont t' apretan y quín clau t' apena coneixes, si be tart, las sévas taras.

Y al últim, per més pena y desventura, se romp la sola, 'l cuyro s' esllanega la trampa treu lo nas y surt la pega.

ROSSENDO ESTEVE.

COLOMS MISSATJERS

I

Carta d' un colomófil barceloní al seu masover del Vendrell:

«Estimat Mariano: Junt ab aquesta carta, rebréu per l' ordinari una gabia ab mitja dotzena de parells de coloms. Son coloms missatjers, una casta d' animals que tornan á casa ab els recadós que 'ls donan, encare que 'ls portin á un remat d' horas lluny.

»Per fer 'a proba, demá 'l matí á las set en punt els deixaréu anar desde dalt del turó de las Euras. Sobre tot siguéu puntual, á fí de sapiguer ab tota certitut lo que tardan en venir. Jo 'ls esperaré en el colomar de casa, y á veure que 'n resultarà.

ELS GEGANTS DE LA GRRRAN BARCELONA

Perque guardin proporció ab el nostre engrandiment els gegants diu que han sigut allargats notablement.

»Donguéu expressions á la Quima, y no us olvi-
deu de lo que us encomano.

Joan Monjé Roig.»

II

Quan en Mariano reb la gabia y la carta, després de llegir aquesta ab no pochs traballs, se planta á riure y crida á la seva dona.

—Quima ¿No dirías qué m' escriu el senyor?
—¿Que li cuydém aquests coloms?
—No ho endavinarias mav. Vol que demá 'ls deixi anar tots plegats desde 'l turó de las euras.
La masovera s' ajup y 's mira las bestioletas dintre de la gabia.
—¿Que tenen alguna malura?
—¡Fuig, dona!... ¡Quan jo 't dich que aquests senyors de Barcelona son un colla de tarumbas!... Figúrat que 'l pobre don Joan s' ha arribat á creure que deixant anar aquests coloms aquí, tornarán á casa seva.

—¡Y ara! ¿qu' es boig? ¿Aixó li han donat entement?

—Aixís ho diu en aquesta carta.
—¿Pero que t' ho creus tú?
—¿Jo?... ¡Vés, dona! No tinch tanta llana, gracias á Deu... ¡De dotze horas lluny, tornar á casa!...
—¡Y tal! ¡Sembla mentida que 'ls senyors s' empassin aquestas falornias!... Bé ¿qué pensas fer ara tú?

—A fé que no ho sé pas. ¿Y tú, qué farías?
—Lo millor será tirarlos tots á la cassola, y ferne un bon arrós, demá qu' es festa.—

En Mariano baixa 'l cap, y 's posa á reflexionar.
—¿Y qué li dirém després al amo?
—Qualsevol cosa. Diguémlí que no 'ls hem rebut.
—No pot ser: l' ordinari serviría per testimoni.
—Donchs, podém dirli que ja 'ls hem deixat anar...
—Escolta ¿y si fos veritat que aquesta mena de coloms tenen aquest dó?...
—¡Vaja, home! ¿De dotze horas lluny?...
—¿Deixémne anar un per probarho?
—¡Malaguanyat! ¡Quí sab quí se 'n aprofitará després!...

—Siga com vulga: vull deixarne anar un.
—Com te sembli; pero es una llástima!...—

Resolta decididament la mort dels desventurats coloms, menos el que ha de servir per la proba, la Quima va trayentlos un á un de la gabia y tallantlos el coll sense cumpliments.

—¡Quín arrós mes maco 'n sortirá!—exclama la bona masovera, contemplant els onze animalets arrengrerats sobre la taula de la cuyna.

III

De tota aquesta conversa se n' ha enterat el baylet de la masía; el *Nano*, un xicot de tretze ó catorze anys, dolent com una guineu y que ha rebut mes clatelladas de 'n Mariano y mes estiradas d' orelles de la Quima que no pas cabells té al cap.

El *Nano*, per manifestació d' un guardia civil que un día anant per la carretera va explicarli, sab que aixó dels coloms missatjers es veritat; que tornan á casa, que per lluny que sigui no 's perden, que serveixen per dur recados en un paperet....

Pero 'l xicot se guarda molt bé de dirho. Tampoch ne farían cas, y encare segurament rebría!... Ell trobés un trossot de llapis, per xó... ¡Quína jugada li podría fer á son amo, en pago de las pallissas que per un tres y no res li clava!...

IV

L' endemá, poch avants de las set, en Mariano crida al xarrich.

—Mira, Nano, té: pren aquest colom, vés al turó de las euras y deixal anar.

—Bueno!—

El baylet agafa la bestiola, y mentres son amo torna á ficarse á la cuna, s' encamina al turó.

Pero avants d' arribarhi s' atura sota un garrofer y s' assenta. ¡Ja ha trobat el bossí de llapis! Y hasta té una mica de paper, y un trosset de fil... tot lo que necessitava....

Esmola 'l llapis en una pedra, y ab lletres que sols els inteligents en geroglífichs son capassós d' entendre, escriu en el paperet:

«*Els atros coloms sels amenjat lamo.*»

Lliga 'l paper á una pota de la bestia, corra al turó, deixa anar al colom y se 'n torna á la masía.

—¿Ja está fet aixó?—pregunta en Mariano.

—Sí; ara mateix.

—¿Cap ahónt ha tirat?

—M' ha semblat que cap amunt, cap á Tarra-gona.—

En Mariano 's mira á la seva dona.

—¿Veus, ruch?—diu aquesta, posantse á riure.

V

Segona carta del senyor al masover:

«Sabréu, Mariano, que 'l *colom* ha arribat ab una puntualitat extraordinaria. Aixó demostra que la casta, com jo esperava, es excelent. Ara lo que desitjaría sapiguer es si 'ls que us heu menjat ab arrós eran tan bons com aquest.»

Al llegir la carta, en Mariano 's torna groch.

La Quima vermella de rabia.

—¡Qué 't deya!—exclama 'l masover, aturrit davant d' aquell inesperat conflicte:—¿veus com jo tenía rahó, no volguent enredarme?

—¿Tú rahó?—crida la seva dona, mes desesperada encare qu' ell:—¡tot lo que 'ns passa prové de no haverme cregut á mí!

—¡Qué t' empatollas, xerrayre!... ¿No vas ser tú la que vas proposar tirarlos á la cassola?

—¿Pero no recordas que jo volía tirárloshi tots?

En Mariano queda convensut: l' argument no té réplica. ¡El que ho ha descubert es el colom que van deixar viu!... ¡Ara fos á fer, macatxo!...

—¡Bé!—pregunta la Quima després d' un moment:—¿qué li dirás ara al amo per defensarte?

—¡Ni ho sé!... ¿Qué li dirías tú?

—Négau tot.

—¿Pero no veus que ho sab?

—No hi fa res: tú jura qu' es mentida.

—El colom jurará qu' es veritat.

—¡Y qué!—fa la Quima molt seria:—¿creus que valdrá mes el jurament d' una bestia que no pas el teu?

A. MARCH.

A UNA NOYA QUE FA MORROS

IMITACIÓ

.....
¿De qué venen aquests morros
y aquesta mala carota?
¿De qué prové aquest despreci
que ara fas de ma persona?
¿No 't mimo? no 't acaricio?
no 't venero? no 't faig bromas?
no 't adorno? no 't regalo?
no 't faig petons y ... altres cosas?
¿No enceném cada diumenje
la enveja á totas las donas
ballant al *Universal*
al compás d' alguna polka
d' un schotisch ó rigodons

fent badá mitj pam de boca
 als mirones que nos contemplan
 prendats de la gracia nostra?
 ¿No rich quan tú rius, salada?
 ¿No ploro quan veig que ploras?
 ¿No estich trist si tú estás trista?
 ¿No 'm tens fet un gran tanoca
 seguinte per tot arreu
 com un gos detrás la gossa?
 ¿Qué més vols? ¿qué més desitjas?
 Qué més pretents? ¿qué ambicionas?
 ¿Vols mil duros? Donchs demánals....
 á n' en Rotschild, que 'n te forsa.

CARRIQUIRI.

PRESSUPOSTOS MUNICIPALS

¡MÚSICA!

....Y prenent Barcelona la paraula, s' encara ab la concurrencia y li dispara 'l següent discurs:

—Senyors: atesas las circunstancias, meditada la situació y fet un exámen de la meva butxaca, he determinat despendrem d' una pila de cosas que 'm fan anar malament y dificultan el desarrollo dels meus plans. Obehint á aquest propósit, queda suprimida la escola municipal de música. ¿Qué 'ls sembla?—

Los concurrents se divideixen en dos bandos: els que pagan la escola aplaudeixen y cridan entusiasmat:

—¡Bravo!.... ¡Abaix la escola de música! ¡vivan las economías!

Els que cobran de la escola, xisclan ab totas las forsas de la indignació:

—¡Viva l' art! ¡Abaix la miseria! ¡Qué no se suprimeixi la escola de música!....

Els que aplaudeixen son uns quants mils: els que xiulan, un parell de dotzenas; pero casi fan més soroll que aquells: ¡son músichs!

Barcelona, calmat l' escándol dels primers moments, torna á dirigir-se á la concurrencia.

—Veig que la majoría, la inmensa majoría no está per músicas.

—¡No, no, no!

—¡Sí, sí, sí!

—Si ho enraoném serenament, es més possible que 'ns entenguém que no pas escandalizant ab aquest desenfreno. Vosaltres ¿perque la voléu l' escola de música?

—Perque es un element de cultura; perque ilustra y adorna; perque fomenta 'ls gustos artístichs....

—No 'm semblan rahons prou convincents aquestas. Encare que aixó que dihéu siga veritat, sempre resulta no irritant privilegi en favor dels músichs. Perque si 'l diví art es un element de cultura, si

LAS GRANS FIGURAS ARTÍSTICAS DEL SIGLE XIX

ADELAIDA RISTORI
 Eminent trágica italiana,

la música il·lustra y adorna, també adornan la lampisteria, y la ferreteria, y la ebanisteria y la vidrieria.... y ¡ja estaria fresca la ciutat si hagués de sostenir una escola de lampistas, y una de manyans, y una d' ebanistas y una de vidriers!...

—¿Ahónt apendrán, donchs, ara 'ls que anavan á la escola municipal?

—¡Aixó ray!... ¡Si la ensenyansa de música apenas es necessaria avuy!... Ab el desarrollo que han pres els pianos de manubri y la baratura á que s' han posat aquells cartrons foradats en que hi ha totes las pessas més populars ¿per qué s' ha de molestar al de'xeble omplintli 'l cap de fusas, bemols, bequadros, calderons y sostinguts?—

Els partidaris de la escola, al sentir semblants heretgias, arman un escándol, que ni la *fuga del Mefistófeles*.

—¡Aixó es no tenir sentit comú! ¡Aixó es patajar la dignitat de un poble!... Barcelona necessita una escola de música: el séu nom ho exigeix, sa historia ho reclama.

—¡Pero 'ls quartos... els quartos...!...

—¡Qué quartos, ni salas, ni romansos! Quan se té un cor verdaderament artista, no s' hi pensa ab aquestas miserias...—

CORPUS

Traje que correspón al concejal encarregat dels assumptos eclesiástichs.

CORPUS

Si acás va á la professó y vol anarhi com cal, don Manuel ha de vestir uniforme episcopal.

Barcelona s' apressura á aprofitarse d' aquesta declaració.

—¿Y vosaltres, el teniu un cor verdaderament artista?

—¡Sí!

—Donchs, ja está resolt el problema: sostindré la escola de música; pero ningú cobrará res. ¡*Gratis et amore!*... ¡L' art, l' art per sobre de tot!...

MATIAS BONAFÉ.

INSOMNI

Estirat al llit
al bó de la nit
l' insomni malehit
de mí s' apodera.

El cos fadigat,
 el cap exaltat
 em sento atacat
 d'ideal borratxera.
 Sembla en un moment
 que l'algo conscient
 qu'en mí viu y sent
 de mí se separa
 Respiro ben fort;
 veig que no soch mort
 y allavors absort
 em palpo la cara.
 M'aguanto l'alé,
 obro els ulls ben bé
 y en lo negre ré
 comenso á fixarme.
 Y ab las mans al front,
 pensant ab el mon,
 sento, al fi, la son
 que vé á despertarme.

MAYET.

LLIBRES

AMIGOS Y MAESTROS.—*Contribución al estudio del espíritu humano á fines del siglo XIX*, por POMPEYO GÉNER.—Vels'hiaquí que 'l celebrat autor de *La Mort y 'l Diable y Herégias*, avuy ens presenta á algunas de las sevas coneixensas: un grapat d'amichs y mestres, homes eminentes que no son comparsas, sino figuras principals en lo quadro intelectual de l'últim ters del present sigle. A tots los ha conegut y ha tingut ocasió de tractarlos l'autor del llibre en sas peregrinacions literarias al extranger.

Entre las figuras retratadas, no hi apareix més que un espanyol, lo malaguanyat *Joaquim Maria Bartrina*; los demás son francesos. En GÉNER los fa desfilas per l'ordre següent: *E. Grosclaude*, lo Poeta pessimista; *Willette*, lo Moralista dibuixant; *Paul Bourget*, l'Observador intern; *Joan Richepin*, lo Poeta passional; *Sarah Bernard*, la Intèrprete de l'Art; *Chamfleury*, lo Precursor del realisme; *H. Taine*, lo Filòsof; *E. Renan*, lo Pensador religiós; *E. Littré*, lo Sàbi metodista; *Claudi Bernard*, lo Biòlech; *G. Flaubert*, l'Artista literari; *Pau de Saint Victor*; lo crítich sugestiu y *Victor Hugo*, 'l poeta de las grans ideas.

A cada una de aquestas grans figuras dedica un estudi especial, en lo qual retrata no sols lo seu aspecte físich, las sevas costums y preocupacions, sino 'ls mes fondos replechs de la seva inteligencia y la característica completa del seu esperit. Tráball es aquest en lo qual lo dó de una observació certera corra parellas ab lo sentit crítich mes perspicás. En GÉNER fa gala una vegada més de son estil brillant, encare que algunas vegadas incorre, pero sempre atractiu per sa agradable despreocupació. Ab la ploma pinta, esculpeix y analisa, mostrantse sumament pródich en imatjes felissas, que algunas vegadas diuhen ab concisas paraulas molt més de lo que podria expresarse en llarchs párrafos de acicalada prosa académica.

Lo llibre, en resúm, per sas tendencias, per son esperit

y per sas condicions literarias es de aquells que poden figurar entre 'ls més sustanciosos. Llegintlo se saboreja ab gust, com un plat exquisit y l'enteniment se sent nutrit assimilatse lo concepte biográfich y crítich dels grans homes que en tant alt grau han contribuít ab sas elevadas condicions intellectuals, á la gloria de nostre sigle.

EL IDOLO, novela de *Ernesto Garcia Ladevese*.—La Casa Montaner y Simón acaba de repartir aquesta obra als numerosos suscriptors de *La Ilustración Artística*.—La novela del Sr. Garcia Ladevese se separa del género trascendental avuy predominant. Ni te tassis, ni basa 'l seu mérit en l'estudi psicológich de una passió ó en la fidel pintura de un medi social.

Es una novela de intriga, hábilment desarrollada y escrita ab facilitat y galanura.

L'edició primorosa com totas las que surten de aquella casa editorial, conté un bon número de dibuixos deguts al celebrat artista *N. Méndez Bringa*.

ALTRES LLIBRES REBUTS: *Colecció d' epigramas inédits*. Conté composicions dels joves aficionats *H. Maricel*, *D. Ducet*, *E. Pausas R.*, *Surisenti*, *J. Robert P* y *B. Nani*.

* * *Flors del Montseny*, poesias de *A. Busquets y Punset*, precedidas de un judici crítich, de *J. Aladern*.

* * *Caramellas de Pasqua*.—Originals de *J. Pujadas Truch*, música de *Jaume Casals*.—Cantadas aquest any per la societat coral *La Palma de Teyá*

* * *Una mosca vironera*.—Sainete en un acte, original y en vers de *J. Blanch y Romani*.

* * *La capseta dels petons*.—Juguet cómich en un acte y en vers de *Lluís Millá*.

Las dos produccions que acabém de citar han sigut publicadas per l'empresa del *Teatro Regional*.

RATA SABIA.

*
* *

Deixeulo que rigui y que canti
 lo fill del meu cor;
 que jugui, que salti y que corri,
 sense dirli un mot.
 Deixeulo que gosi y disfruti
 del nen tendre 'l goig.
 Deixeulo que voli y se 'n entri
 com un papelló
 al jardí de la vida á la infancia
 tot plé d'ilusions....
 Que rigui, que canti y que jugui
 avuy que li top.

.....
 ¡Be prou que ho sabrá qué son penas
 tristesas y plors!

AGUILETA.

ENTRE GATS

Dels gats la temporada
 no es més que al Jané,

pero 'l fé una gatada,
 á tot temps vé bé.

MONUMENT A RIUS Y TAULET.—PROJECTES CORPÓREOS PRESENTATS AL CONCURS.

Núm. 12.—*Atché*, escultor.

Núm. 4.—*A. Vallmitjana*, escultor. *August Font*, arquitecte.

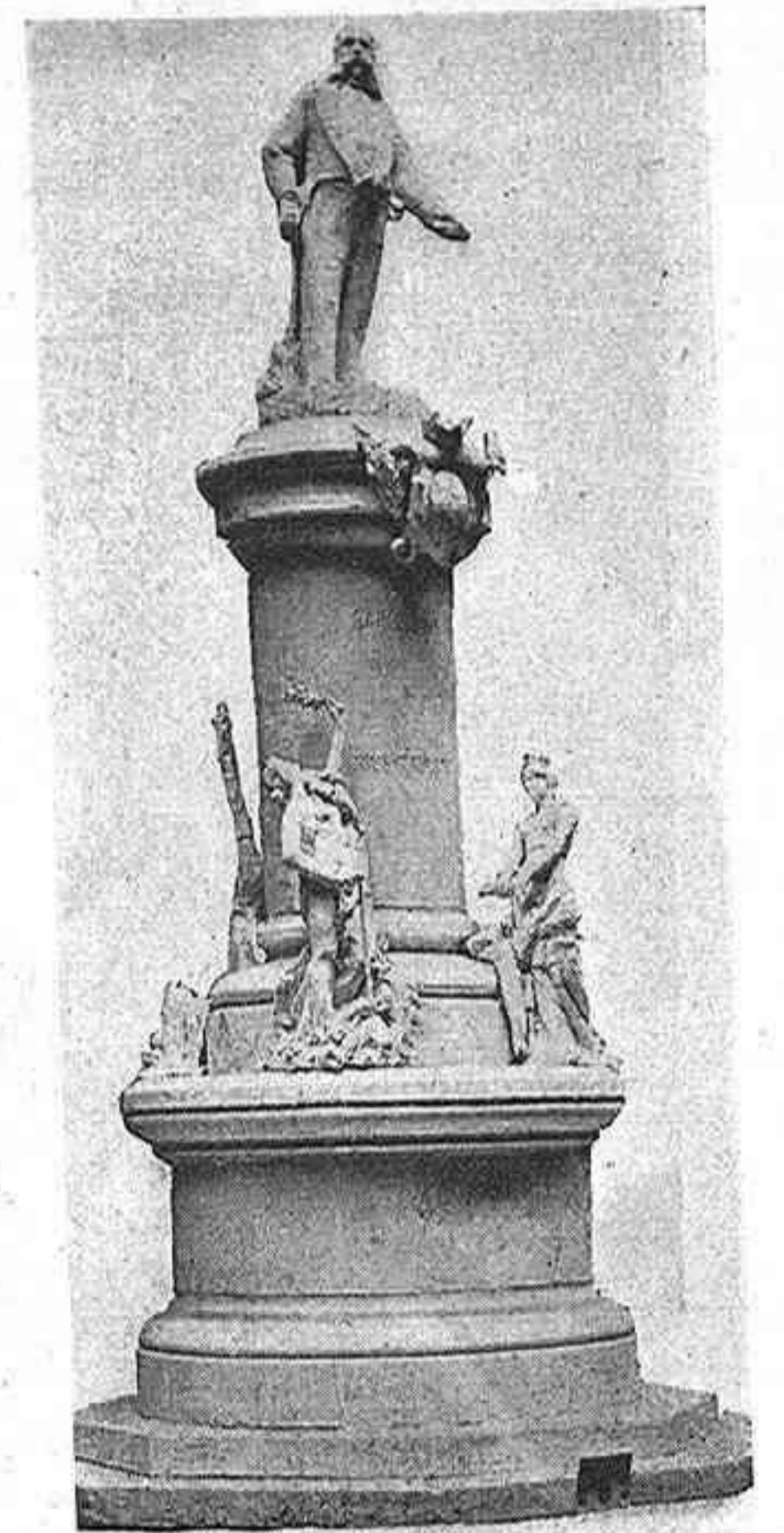
Núm. 2.—*Alentorn*, escultor. *Gustá*, arquitecte.

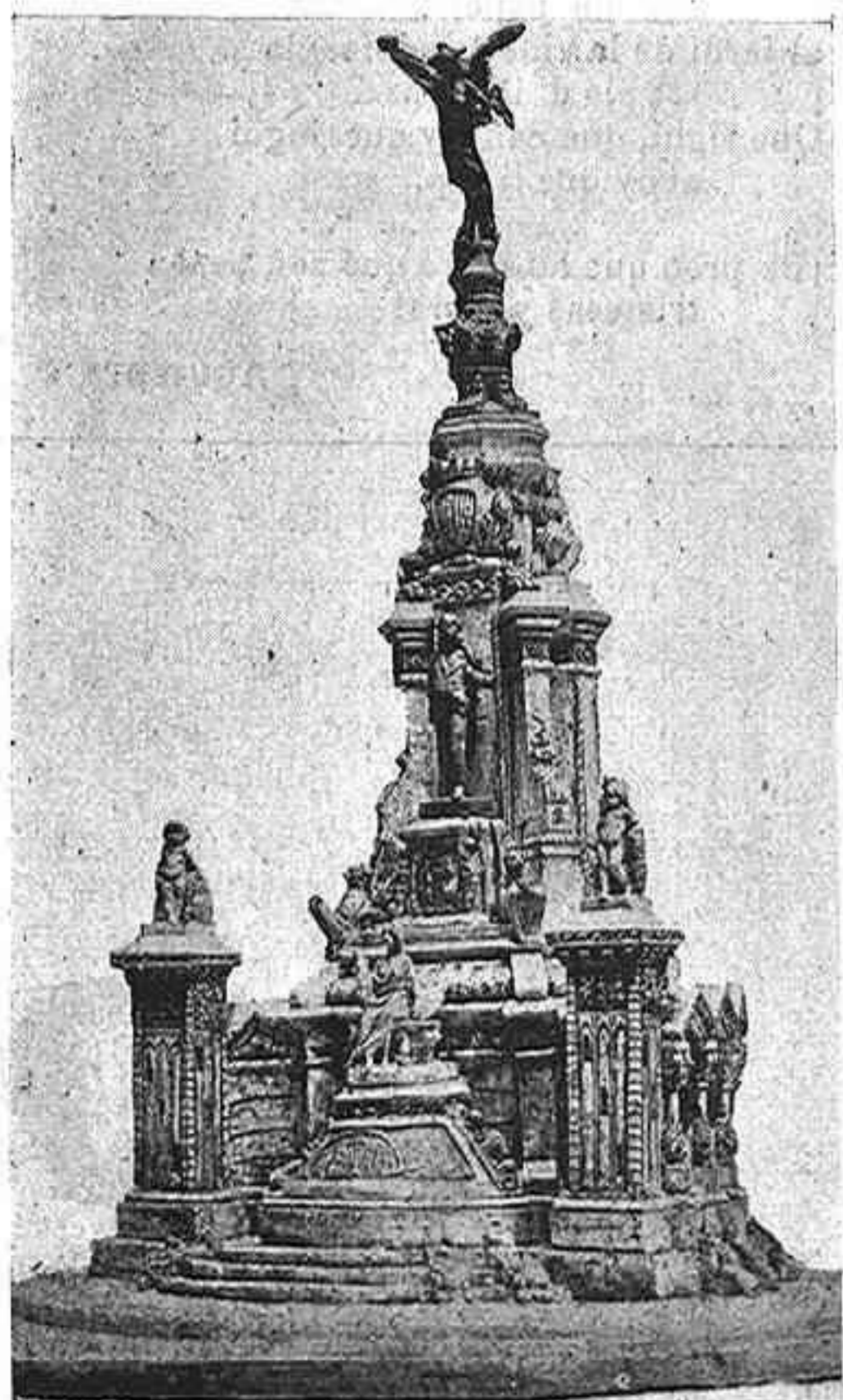
Núm. 9.—*M. Fuxá*, escultor. *Falqués*, arquitecte.

Núm. 7.—*J. Rodon*, escultor.

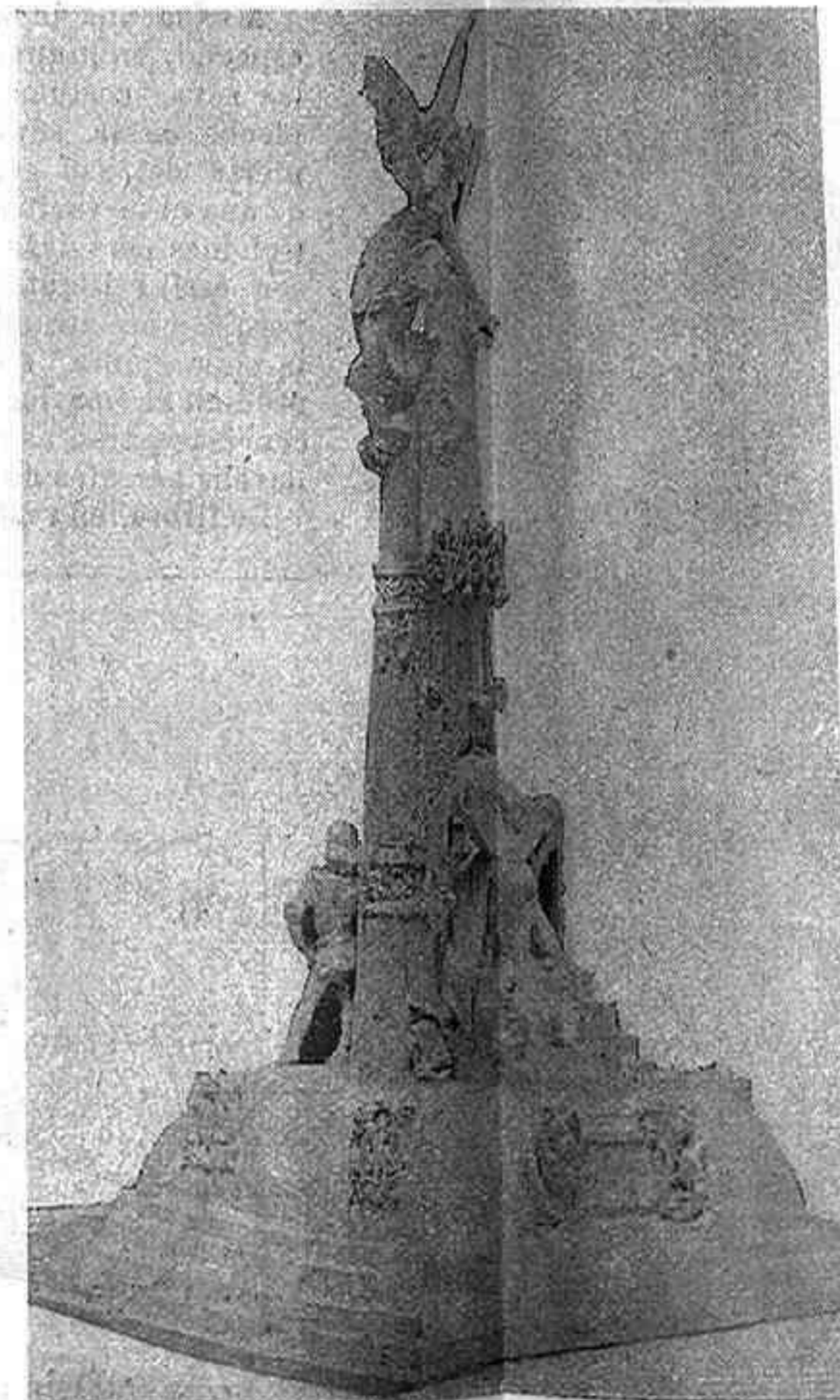
Núm. 6.—*J. Balet*, escultor.

Núm. 10.—*J. Campeny*, escultor. *J. Fossas* arquitecte.

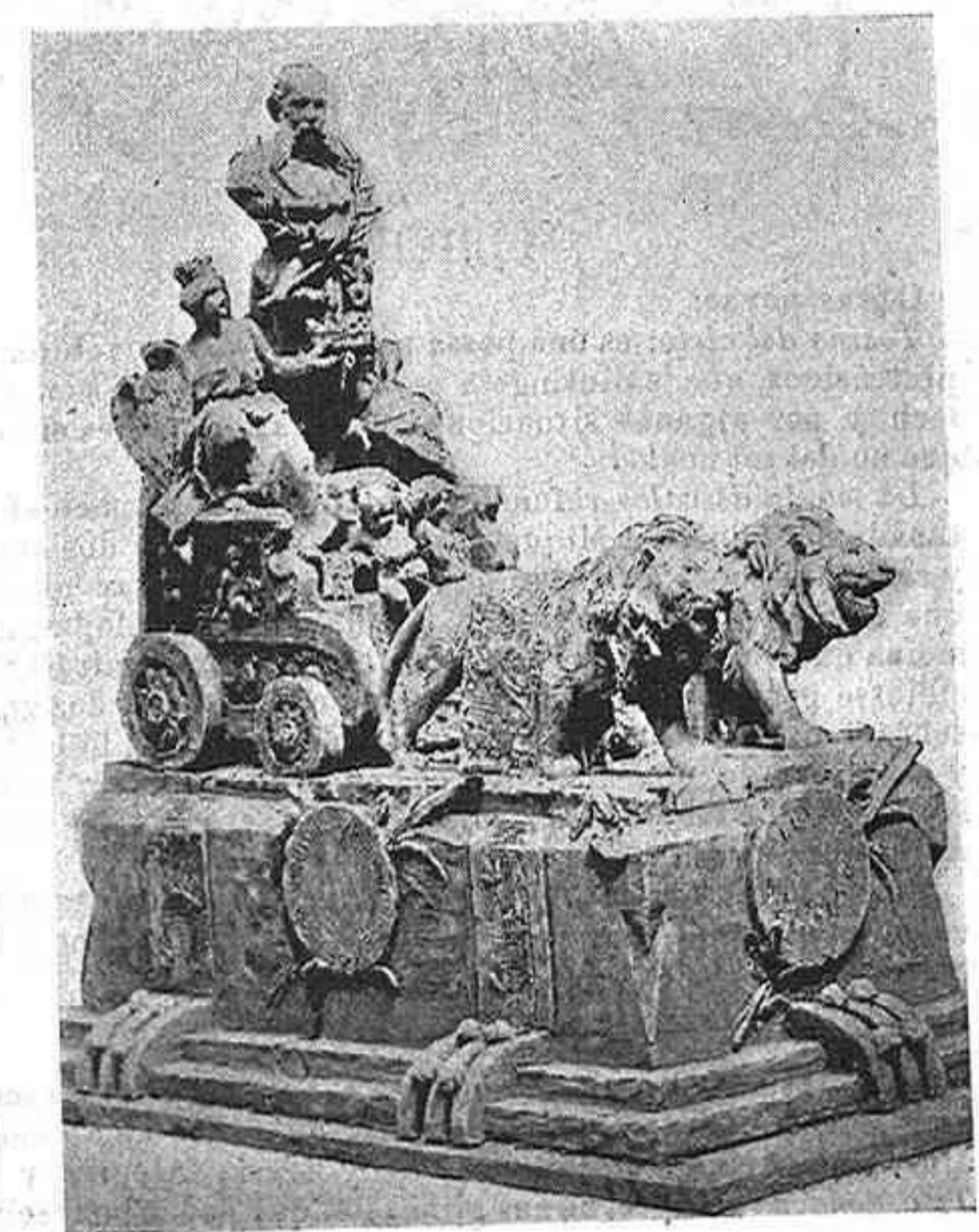
Núm. 8.—*M. Benlliure*, escultor.

Núm. 5.—*Arnau*, escultor. *Puig y Cadafalch*, arquitecte.

Núm. 1.—*J. Triadó*, escultor. *A. Ruiz*, arquitecte.

Núm. 11.—*Anónim*.

MONUMENT A RIUS Y TAULET

Torquato Tasso, escultor.
(Fora de concurs)

LIRICH

Obras novas:

Tocino del cielo: es una pessa senzilla y desprovehida de pretensions, que 's dintingeix per lo xispejant de son diàlech y per algunas situacions cómicas agradables encare que no del tot novas.

La monja descalza refundició de una comedia poch afortunada del fabricant Miquel Echegaray, te avny dos actes y casi n' hi sobra un. Algú podría dir y demostrar que lo que sobra es tota la comedia, per quant lo tipo de la gata moixa que vol ser monja y 's derreteix pel sexo contrari decidintse per últim á entrar en aquell convent dels dos caps sobre 'l mateix cuixí, estém cansats de veure'l en lo teatro y presentat de una manera mes genial de lo que ho ha fet l' autor de *La monja descalza*, ab més observació del natural y sobre tot ab menos ripis.

Gran sort ha tingut l' obra de la execució irreprotxable, en la qual se distingeixen las Sras. Valverde y Pino y 'ls Srs. Rubio y Larra.

TIVOLI CIRCO-EQUESTRE

Entre las novedats de la senmana s' han senyalat l' escena hipica *Le prince et la princesse* qu' executan ab molt ajust y elegancia las Srtas. Emilia y María Alegria y 'l *Trio Mendoz* i compost de uns gimnastas que poden anar sols.

Ni en Cánovas en días de crisis será may capás de fer uns exercicis tan difícils ni ab tal aplóm.

NOVEDATS

A benefici de la *Creu Roja* se doná dimars un concert dirigit pel jove D. Antón Ribera.

En totas las pessos que dirigi sapigué distingirse pel brío de la seva batuta, especialment en l' overtura dels *Mestres cantors* de 'n Wagner.

Compartiren ab ell los aplausos del públich lo distingit concertista Mr. Augenot en lo concert de Max Bruch y 'l Sr. Roldós en la *Suite* de Bach.

* *

No 'ns queda temps de parlar del debut de companyia Mario.

Ho farém la senmana próxima ab major gust en quant creyém que ja 'ns haurá donat á coneixer alguna de las moltas obras novas estrenadas á Madrit durant la temporada de hivern.

CATALUNYA

La Madre Abadesa es un boceto de una sarsuela semi-seria. Té de aquest género ja que no 'l desarrollo complet la situació culminant, ó siga 'l trobarse cara á cara per obra de un accident fortuhit un jove y la que sigué un día la seva promesa, convertida en abadessa de una comunitat dispersada á conseqüencia de un incendi.

Los llassos romputs no poden reanudarse, y l' ex nuvi després de cantar un duo ab la que sigué un día 'l seu amor, se queda trist, casi desesperat, en companyia de un amich que l' explota y de dos donas lleugeras que procuran alegrarlo.

Los mestres Brull y Torregrossa han exhornat aquesta obreta ab algunas pessos bastant ben contornejadas.

Los autors sigueren cridats á las taulas.

* *

A benefici del Sr. León s' estrená dimars una joguina lírica lletra del Sr. Urrecha, música del mestre Pérez Soriano, titulada *Pepito Melaza*.

Lo mérit principal de l' obra consisteix en fer passar alegrement l' estona, sense apelar á las vulgaritats y xavaca-

CONCURS DE PROJECTES

Un detall del projecte n.º 5.
Arnau, escultor.

nadas á que solen ser tan propensos los autors del género xich.

La música de *Pepito Melaza* es molt agradable.

GRAN-VIA

Ab las operetas bufas alternan las obras serias com *La Traviata* y *Lucia di Lammemoor*.

Una de las mes aplaudidas durant la senmana es la titulada *Il Polichinella*, en la qual las germanas Tani s' hi lluheixen de debó.

NOU RETIRO—JARDI ESPANYOL

Aquests dos teatros d' istiu se 'n emportan cada nit una concurrencia extraordinaria.

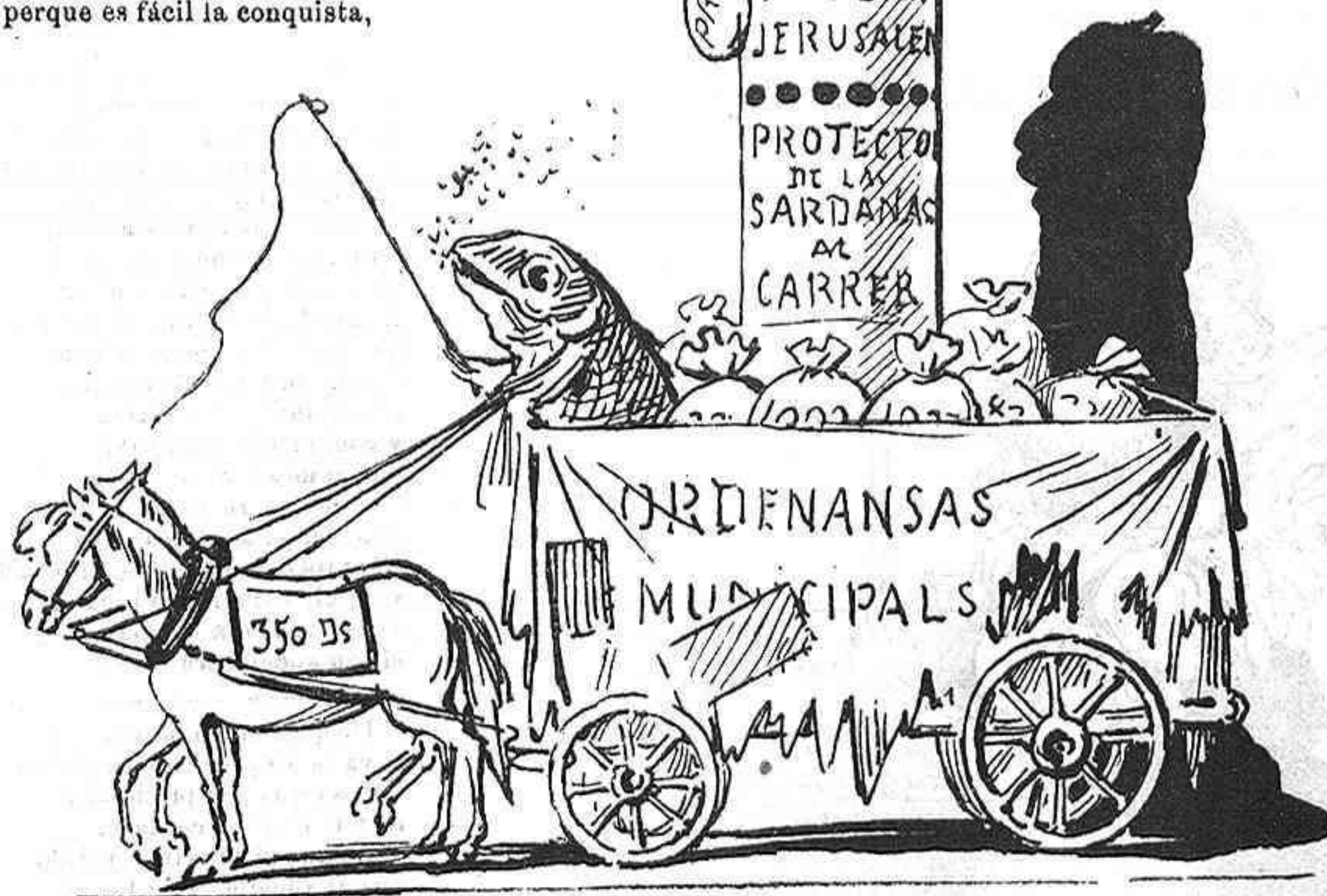
En sos escenaris se posan en escena las produccions mes celebradas del género xich.

N. N. N.

L' AUCELL DE LA VEHINA

Sobre del pis que jo estich una vehina hi tenia, que ja desde 'l primer dia lo poder ser d' ella amich eran tots els meus afanys.

Sola, sens pare ni mare, bonas formas, bona cara, y d' edat uns disset anys. Será meva, vaig dir jo, porque es fácil la conquista,

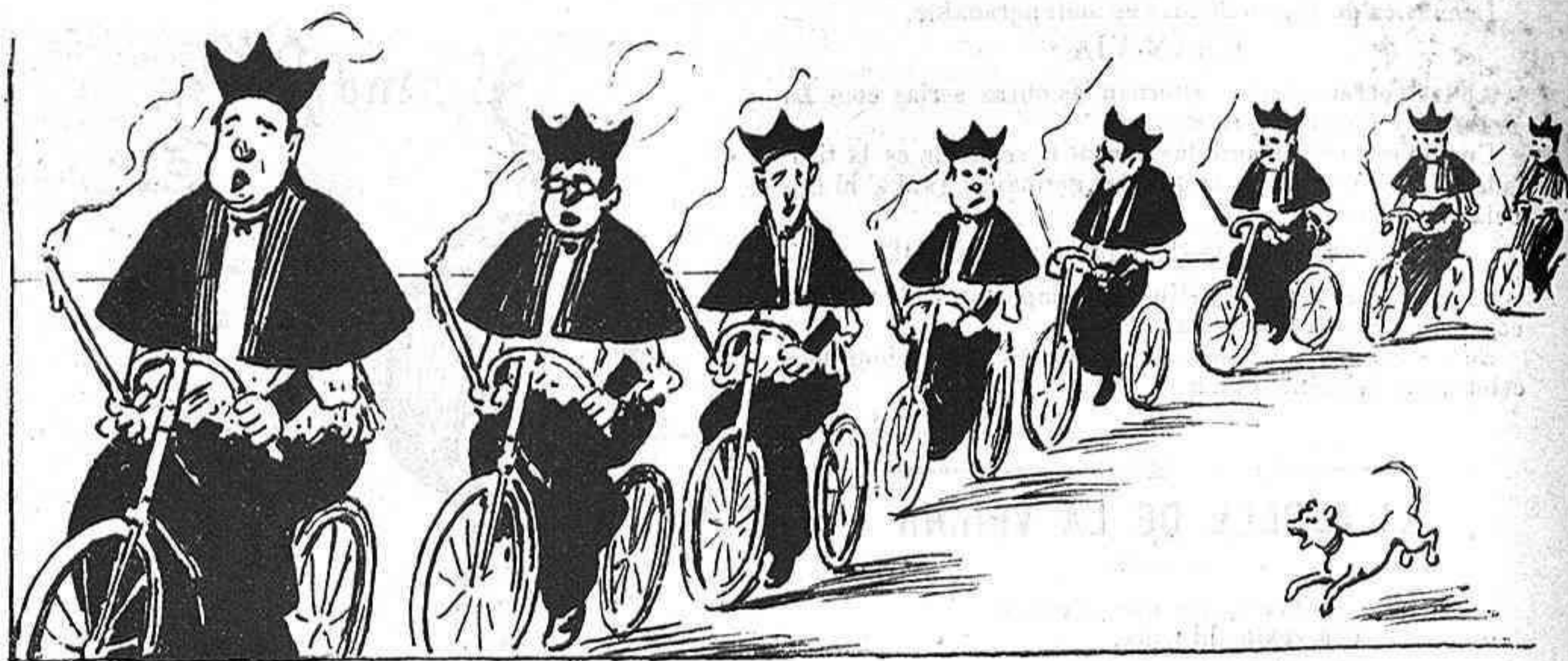

No hi ha més cera que la que crema.

y sería cosa trista
deixar perdre la ocasió.
Pujo un dia á casa seva
áb un pretext qualsevol;
li pregunto si ella 'm vol
si vol fer la ditxa meva;
que per ella jo no menjo,
que la estimo, que l' adoro,
que si 'm desprecia jo 'm moro,
y que si no 'm moro 'm penjo,
y com li vaig tocá aixís
totas las fibras del cor,
va jurarme etern amor
y 'm vaig creure molt felís
veyent qu' estavam entesos;
que sempre 'ns estimariam,
y cada dia 'ns veuriam
ja que 'ls dos eram promesos.
Al principi, tot aixó

anava be, pro 'm fixava
que cap dia ella 'm deixava
passar del recibidó.
—Pero dona; jo li deya,
mes franques, haverhi pot,
m' hauria d' ensenyar tot
lo que té, y ella se 'n reya;
y com tan li vaig pregá,
tant y tant vaig insistir,
que al últim ella 'm va dir:
—Poch á poch tot ho veurás;
y en efecte; cada dia
m' ensenyava cosas novas;
tots els mobles y las robas,
las alhajas que tenia,
y sense deixá un calaix
desde 'l rebost á la escala
y del menjadó á la sala
tot va anar de dalt á baix.

LO QUE 'S FEYA CORRE

Si s' arriba á seguir 'l curs
que al principi varen dí,
el clero, per no cansarse,
hi hauria hagut d' aná així.

NOVEDATS DE LA PROFESSÓ

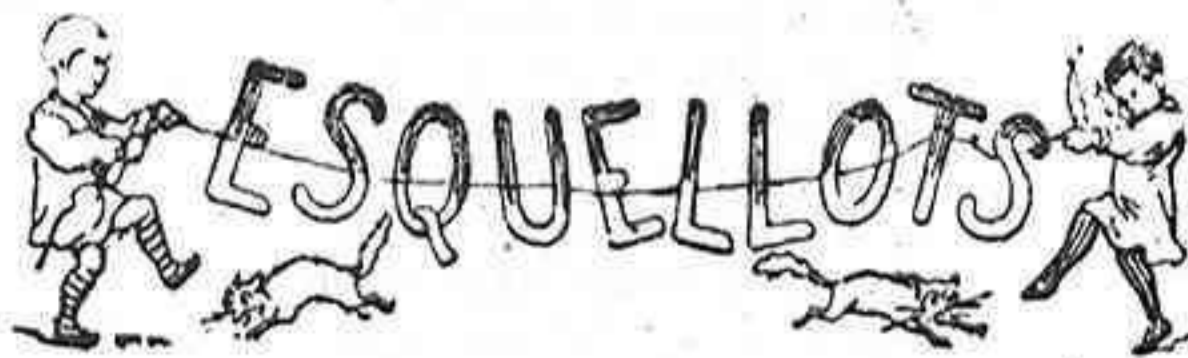
Com hi anirà l' arcalde.

—Gracias; vaig dí, estich content:
ha complert lo méu desitj...
¿pero qué amaga aquí 'l mitj?
¿qu' es lo que aquí dins se sent?
¿un passarell? Al instant,
jo vull veure aquest aucell,
vull veure aquest passarell
que sento qu' está cantant.
L' aucell; jo li deya ab rabia,
que per ell lo méu cor trina;
ensenyim l' aucell vehina,
ensenyim la séva gabia;
y com més jo suplicava
y com més l' aucell volia
ella més se resistia
y més d' ella m' apartaba.
Renyits donchs per sempre; adeu,
vaig dir baixant las escalas,
á las bonas ó á las malas
el séu aucell será méu.

De quin modo 'm vaig valé,
si va sé ab prechs ó ab violencia
es cosa que per prudencia
lector, no t' ho contaré.

Lo que sí es vritat, y dich
que al aucellet vaig tocar,
qu' ella del pis va marxar
y jo escarmentat estich
d' aquet fet que m' ha passat,
perque sent massa atrevit
l' aucell me va agafá 'l dit
y ara 'l porto embolicat.

LLUIS C. CALLICÓ.

Es molt bonich veure la manera com se discutei-
xen los pressupostos municipals.

Generalment aquesta feyna, en la qual s' hi hau-
rían de invertir algunas sessions, procurant ab cuy-
dado l' exquisida depuració dels gastos y dels in-
gressos, s' enllesteix en una sola, votantse com per

rutina 'l projecte, sense que ningú's prengui la molestia ni d'enterarse'n.

A Barcelona li diuen: —Mestressa: has de saber que necessitem trenta milions de pessetas: per lo tant preparat á esquitxarlas. Y no t'hi amohinis, que si ab ellas no 'n tenim prou, al final del exercici estamparem láminas per la quantitat que siga necessaria. Al cap-de-vall lo gep carregará sobre la téva esquena y no sobre la nostra.

**

Aquest any los regidors l' han donada per economisar, lo qual sería un bé, si 's fes ab regla y previ un detingut estudi de las necessitats de l' administració.

Pero no procedeixen de aquesta manera 'ls regidors, sino com si tinguessen una rauxa.

Aixís al mateix temps que suprimeixen l' Escola municipal de Música, y rebaixan l' assignació dels metjes, augmentan lo sou del secretari del Ajuntament y de alguns alts empleats.

Aquesta es la manera de fer economías que s' estila á la Casa gran: allargar per un costat lo que s' escursa per l' altre.

Próximament s' inaugurarà en lo Palau de Bellas Arts la Exposició de las industrias creadas ó milloradas al amparo dels vigents aranzels.

Lo Foment del Treball Nacional qu' es qui l' está organisant no ha parat en sas gestions fins á conseguir que un ministre vingui á inaugurarla.

Y en Navarro Reverter ja está fent la maleta.

Vels'hi aquí un personatge que podrà figurar en la Exposició no sols com á ministre sino també com á producto industrial.

A la sombra del actual régimen aranzelari ha lograt criar bon pel encare que siga calvo.

Al govern civil no sembla sino que hájan perdut l' oremus.

Los artistas del Círcul de Sant Lluch, convensuts sens dupte de que 'l seu sant patró no entén el castellá, acordan reformar los estatuts adoptant com á llengua oficial de la associació, la catalana.

Y se 'n van al govern civil en demanda de l' aprobació oficial y á pesar de presentar dels mateixos junt ab l' original una traducció castellana feta per intérprete jurat, se negan á admétre'ls.

Los Lluchs, com es natural van requerir á un notari perque alsés acta de tan incalificable negativa.

**

Deplorém de totas veras qu' en los centres oficials se cometin semblants aberracions, qu' en últim extrém contribuheixen á donar nova forsa al catalanisme.

Nosaltres qu' hem combatut diferents vegadas las exageracions catalanistas, no podém veure que s' interfereixin agravis á ningú qu' en us de son perfecte dret vulga parlar la seva llengua natural. Qui tal conducta observa es de fet un separatista. Las autoritats que 's negan á admétre 'ls estatuts de una corporació catalana per estar escrits en catalá, haurían de ser lógicas, negantse á admétre

també las quotas als contribuyents que parlessin catalá al anar á satisfacerlas.

El próxim dimecres, día 16 sortirá el *quadern 11* (penúltim) del popularíssim álbun *Barcelona á la vista*, que ab tan éxit vé publicantse mesos há.

En el *quadern 11* comensan las vistas dels *Alredors* de Barcelona que han d' abrassar dos quaderns y dels quals, com es de suposar, s' ha escullit lo més típich, lo més pintoresch y lo mes interesant.

Ab el quadern que publicarem el dimecres próxim y l' últim (que sortirá á la major brevetat) quedarà terminada la publicació de *Barcelona á la vista*, indubtablement lo més complert y 'l mes económic dels álbuns coneguts.

Estém preparant unas magníficas tapas per enquadernarlo; tapas fetas expressament y d' una riquesa superior á tota ponderació.

Ho advertim als nostres lectors, tant pel gust que tenim en participárl'ho, com perque 'ls qu' encarreguin la enquadernació de *Barcelona á la vista* á la nostra Administració rebrán un regalo exclussivament destinat á ells.

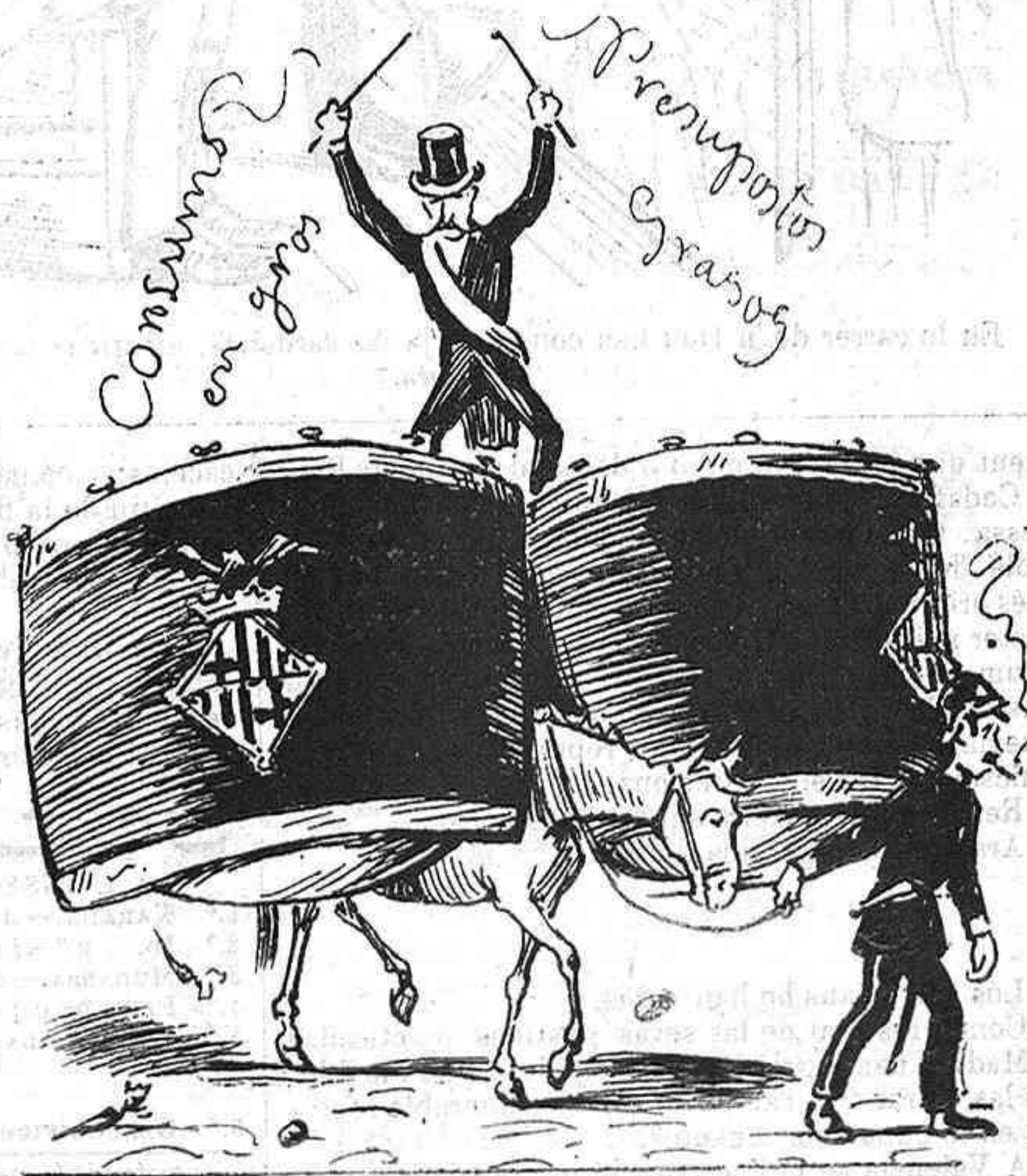
En la página central del present número trobarán nostres lectors la reproducció fotogràfica dels diversos monuments presentats á concurs, per honrar la memoria del Sr. Rius y Taulet.

Ab molt gust faríam un estudi dels mateixos, si tinguéssim espay sufficient per esplayarnos com voldríam.

Examinils lo públich ... y que cada hù hi digui lo que li sembli.

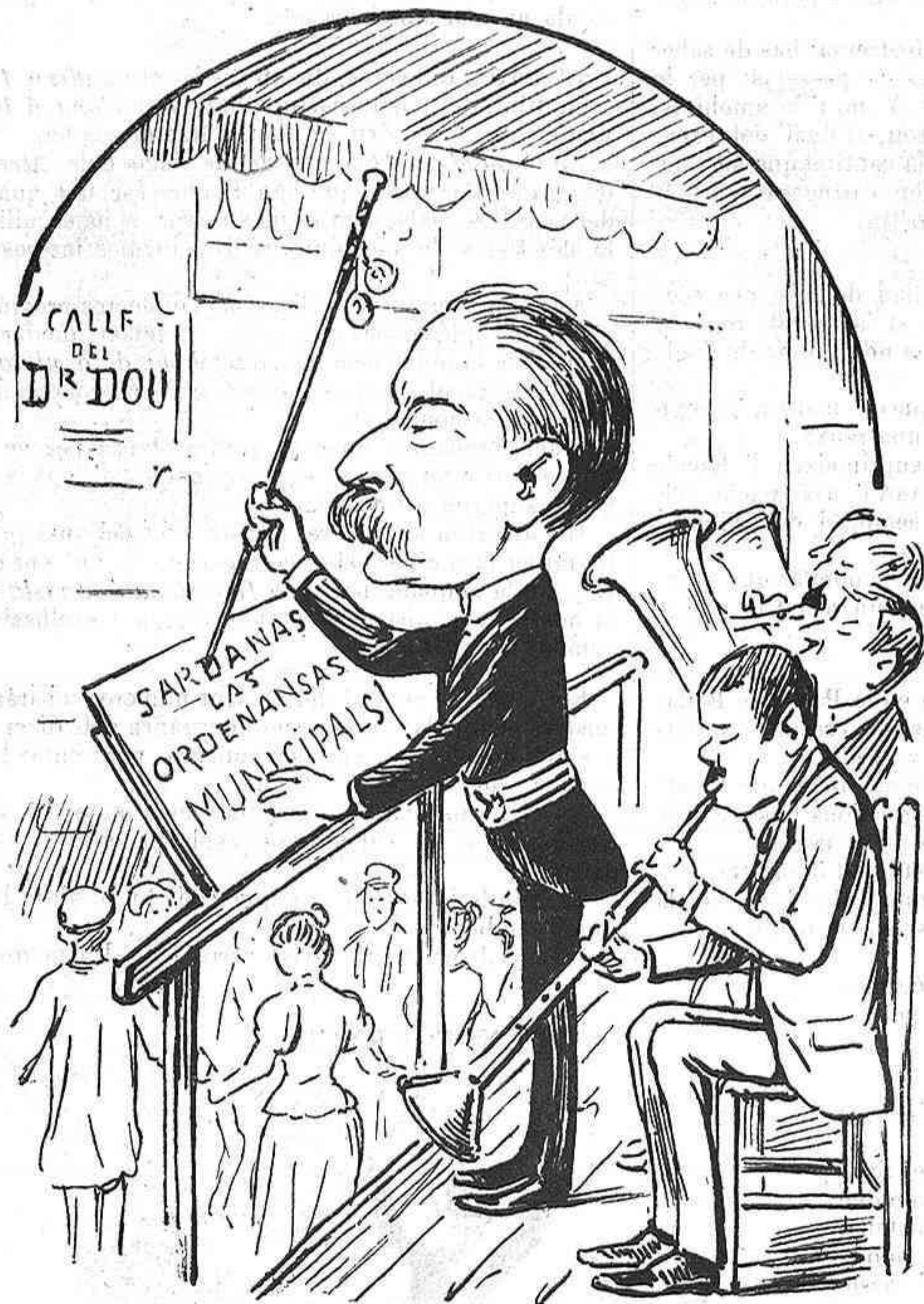
Per nosaltres la tria aviat sería feta. Lo monu-

CONSECUENCIA

A ciutat més gran, trampas més grossas.

BARCELONA XICA

En lo carrer de 'n Dou han comensat ja las sardanas, dirigidas pel mestre Griera.

ment que porta 'l número 5 degut al arquitecte Puig y Cadafalch y al escultor Arnau es el que 'ns fá mes pesa. Considerantlo com un simple boceto susceptible de desarrollo, 'l reputém com el mes sentit, el més original, el més elegant y sobre tot el de un carácter més catalá. L'arquitecte demostra coneixer íntimament lo gust ojival de la terra, y l'escultor ens diu lo qu' es capás de fer ab lo magnífich busto que ha presentat per separat, representant la personificació de la vella Barcelona.

Res més dirém sobre aquest assumpto. Ara que te la paraula 'l Jurat.

Los valencians ho han entés.

Com á resultat de las sevas gestions practicadas á Madrid, han lograt l'agregació de algúns pobles de las aforas á la capital, y una considerable rebaixa en lo cupo dels consums.

A Valencia se fá l'agregació per rebaixar lo cupo; á Barcelona s'ha fet per augmentarlo.

Veritat es qu' en Navarro Reverter es fill de la terra dels cacauhets... y 'ls valencians entenen lo regionalisme de aquesta manera.

La incomparable Duse ha tingut á París un gran triunfo representant *La Dama de las Camelias*.

Després de recorre tot lo mon admirant á tothom ab son extraordinari talent artístich, li faltava la sanció del públich de París. Y aquesta ha sigut tan gloriosa y tan unánime que 'ls crítichs més emponents la colocan entre las mes grans celebratats de la escena.

Y aixó que 'ls francesos acostuman á ser molt gelosos de las sévas glorias.

Pero 'l talent de la Duse es tan robust que aplanatotas las fronteras, y es además tan lluminós, que desvaneix totas las preocupacions.

Doném en lo present número lo retrato de D. Mariano Aguiló, venerable patriarca del renaixement literari de Catalunya.

Fill de Mallorca vingué de molt jove á Barcelona, distingintse ja llavoras per l'afició decidida que mostrava al cultiu de las lletas catalanas. Té composicions magníficas escampadas en diversas publi-

cacions; y consagra 'ls millors anys de la séva vida al cultiu de la filología y de la bibliografía. Pero jo no sé si avaro ó desconfiat, guardava 'ls séus tresors literaris, no trobant may ocasió oportuna de publicarlos.

Ha mort á l'edat de 72 anys, y en son solemne enterro que s'efectuá 'l dilluns, se posaren en evidencia las grans simpatias que havia sabut conquistar-se com á home y com á sabi.

SOLUCIONS

A L'INSERTAT EN L'ULTIM NUMERO

- 1.ª XARADA.—A-nas-ta-si.
- 2.ª ID. 2.ª—Pa-u-lá.
- 3.ª MUDANSA.—Llat—Llet—Llet.
- 4.ª FUGA DE CONSONANTS.—Las Campanadas.
- 5.ª TERS DE SÍLABAS.— TA BA CO
BA TA LLA
CO LLA RET
- 6.ª GEROGLÍFICH.—Per igualadins, Igualada.

Antoni Lopez, editor. Rambla del Mitj. 20.

A. López Robert, impresor, Asalto, 63.—Barcelona.

ANTONI LOPEZ, Editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibreria Espanyola, Barcelona, Correu: Apartat número 2.

GUÍA

de los establecimientos
BALNEARIOS DE ESPAÑA

Temporada de 1897.

Un tomo 8.º Ptas. 2.

FIFINA

POR

J. ORTEGA MUNILLA

Tomo 52 de la
COLECCIÓN DIAMANTE

Precio 2 reales.

MIGUEL SAWA

AMOR

Un tomo 8.º Ptas. 2.

OBRAS DE EMILIO ZOLA

El Ensueño.	Ptas. 3:50	El dinero.	2 tomos. Ptas. 5
La Bestia Humana, 2 tomos.	» 6	La conquista de Plassans.	id. » 5
Teresa Raquin.	» 3	Su excelencia Eugenio Rougón	id. » 5
Una página de amor.	» 3	El vientre de París.	id. » 5
Nana.	» 3	Germinal.	id. » 5
La alegría de vivir, 2 tomos.	» 6	El doctor Pascual.	id. » 6

A VUELA PLUMA

POR **D. Juan Valera**

Precio 4 pesetas.

MISERICORDIA

por **BENITO PÉREZ GALDÓS**

Un tomo 8.º Ptas. 3.

POBRES Y RICOS

POR **Charles Meronvel**

Dos tomos 8.º Ptas. 6.

«LA ESQUELLA DE LA TORRATXA»

BARCELONA Á LA VISTA

El próximo miércoles 16 verá la luz

el 11.º cuaderno

conteniendo **16** magníficas vistas de los

ALREDEDORES

MONUMENTOS ■ PANORAMAS. ■ SITIOS PINTORESCOS

Con este cuaderno y el siguiente quedará terminado el album

BARCELONA Á LA VISTA

Miércoles, día 16 de Junio, **11.º CUADERNO** (penúltimo del album)

30 céntimos

Provincias: **35 céntimos.**

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de dites obras, remetent l' import en libransas del Giro Mútuo, ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de ports. No responém d' extravíos, no remetent además 1 ral pel certificat. Als corresponsals de la casa, se 'ls otorgan rebaixas.

QUENTOS GRÁFICHS (per APELES MESTRES.)
EL PÚBLICH

El trobador canta las més dolsas baladas.—Ningú se l' escolta.

En vista del mal éxit, se converteix de trobador en histrió.—Tothom li fa rot lo.

